

R A P P O R T
til
Hamar Politikammer.

Avgitt av: Politikonstabel Henry Lie.

Ad: Bertel Brun, Stange.
Landssvik.Avhørt i Hamar Kretsfengsel den 28/2-1946:
Siktede Bertel Brun, forklarer:

113552

Ad: Siktedes virke som hirdleder i Hedmark:

Jeg ble utnevnt til hirdleder i Hedmark i begynnelsen av juli 1940 av daværende fylkesfører Lundesgaard. Jeg innehadde dette hvervet til ca. 1. februar 1941, da jeg reiste til fronten. Jeg var bare menig hirdmann den første tiden, men ble senere utnevnt til sveitfører i hirden i desember 1940.

Som hirdleder var jeg med på å bygge opp og organisere hirden i Hedmark krets, d.v.s. i bygdene: Ringsaker, Iles, Furnes, Vang, Løten, Stange og Rømsdal, og også Hamar.

Det var jeg som hadde ansvaret av oppbygningen og organiseringen av hirden i Hedmark den første tiden. Såvidt jeg husker så forel det i den første tiden ingen spesielle instruksjoner for hirdarbeidet, med unntagelse av en slags håndbok: "Med hirden til kamp og seier". Jeg organiserte således hirden i Hedmark for det meste etter eget skjønn, og etter samråd med daværende regimentsfører i hirden, Oliver Kjøvstad. Som et ledd i dette arbeidet sendte jeg også ut rundskriv til hirdmennene. Jeg kan ikke huske å ha sendt ut noen flere rundskriv.

I min tid som hirdleder ble det ikke drevet noen andre øvelser i hirden enn noe foteøvelse og ordens- og anstandsøvelser. Hirden hadde i denne tid ikke noen slags våpen. Personlig hadde jeg levert inn min private pistol til tyskerne sommeren 1940. I min tid som hirdleder ble det ikke drevet noen slags våpenøvelser i hirden, således ble det heller ikke drevet våpensesshving med salonggeværer. Hirden deltok ikke i noen slags aksjoner i denne tiden. Det ble innført noen propagandamarsjer, således en gang i Trysil, en gang i Stange og Hamar, og dessuten ble den benyttet som ordensvern ved N.S.-møter.

Etter at jeg reiste til fronten i februar 1941, har jeg ikke hatt noe med hirdarbeidet i Hedmark å gjøre. Det er riktig at jeg var tilstede på et kombinert N.S.- og hirdmøte i fjaset på Lodder i Stange i 1944. Jeg hadde ikke noe med innhallingen til dette møte å gjøre. Jeg var heller ikke tilknyttet hirden i Hedmark på denne tiden, men sto som reserve i hirdmarinen. Det er riktig at jeg holdt en tale på møtet, og leste opp noe gymnastikk og springmarsj.

Jeg har aldri deltatt i jukt etter røde russere i Stange.

Ad: Siktedes andre tillitshverv i N.S.

I den første tiden etter at jeg var blitt medlem av N.S. i 1940, innehadde jeg en kort tid noen tillitshverv i N.S.-fylkesorganisasjon. Således var jeg i en ganske kort tid fra juli 1940 propagandaleder, noe senere ble jeg organisasjonsleder. Jeg innehadde ikke noen av disse hvervene lengre enn til ut på ettersommeren 1940. Disse tillitshvervene var alle ulønnet.

I februar 1944 ble jeg utnevnt til propagandaleder i Stange lag av N.S. Jeg var først blitt tilsatt om jeg ville påta mig hvervet som lagfører i Stange, men dette avslo jeg. Noe senere ble jeg så av fylkesfører i Stange utnevnt til xxxxxxxxxx propagandaleder. Jeg tok mig dette hvervet, men arbeidet svært lite som propagandaleder. Jeg mottok en del propaganda-materiell fra fylkesorganisasjonen, slikt som brosjyrer, plakater o.l. Jeg fordelte en del av dette, både til medlemmer av N.S.

og ikke-medlemmer. Jeg hadde dessuten en avtale med lederen av N.S.U.F. i Stange, om at disse skulle overta og fordele dette propagandamateriellet, men det ble som regel ikke noe av.

Jeg søkte en gang fylkesføreren om å bli løst fra hvervet som propagandaleder, men jeg måtte fortsette som sådan like til krigens slutt.

I tiden fra jeg meldte meg inn i N.S. i 1940 og til jeg reiste til fronten i 1941 drev jeg en del propaganda for N.S. Dette var særlig blant folk i nærheten av bin beboer i Stange, og det er sant at jeg delte ut propagandamateriell til disse. På den måten hvervet jeg nok også en del medlemmer til N.S. Det er nok sannsynligvis også riktig at jeg har forsøkt å få Trygve Sund til å melde seg inn i Bondesambandet.

Det stemmer at jeg lot sette opp et par ekstra figgtrøder på havegjerdet rundt hovedbygningen på Saxlundelike for kapitulasjonen. Figgtrøden ble klippet ned igjen da ordren kom om at alle N.S.-folk skulle arresteres, for ikke å vanskeliggjøre arbeidet for politiet.

Siktedes arbeide som adjutant hos Quisling.

Jeg ble av Quisling beordret som adjutant hos ham fra 1. april 1942. Dette var kort tid etter jeg kom tilbake fra frontinnsats. Jeg hadde denne stillingen til 1. april 1943.

Mitt arbeide som adjutant besto for det meste i vakttjeneste på Slottet og dessuten med ordningen og fordelingen av hele slottspersonellet under eventuelle brann- og luftalarmer. Den ordinære adjutant-tjenesten ble utført av kaptein Langlie, som var overadjutant. Jeg hadde således ikke noe med Quislings arbeide å gjøre, og fikk ikke noe innblikk i hva han drev med.

Jeg ledsaget Quisling på en reise til Hamar, og dessuten under et idretts-stevne i Oslo. Allers ble slike ting utført av overadjutanten, kaptein Langlie.

Hirdmarinen og siktedes arbeide med den.

Hirdmarinen ble opprettet den 5. mai 1942 etter en forordning av Quisling. Den skulle først av være en underavdeling av rikshirden. Den 17. oktober 1942 ble den etter forordning av Quisling opprettet som egen formasjon, sidestilt med rikshirden. Jeg vet ikke riktig hv. som var årsaken til at hirdmarinen ble opprettet, men da jeg kom tilbake fra fronten i slutten av februar 1942, fikk jeg i oppdrag av Quisling å framkomme med en utredning ang. opprettelse av en eventuell hirdmarine. Jeg kom så med en skriftlig utredning om spørsmålet. Den 5. mai 1942 ble så hirdmarinen opprettet, og jeg ble utnevnt som sjef for denne fra samme dag o. Jeg innehadde samtidig stillingen som adjutant hos Quisling.

Da jeg sluttet som sjef for hirdmarinen den 17. november 1943, hadde den et medlemstall av ca. 400 stk. Dette var for det meste noe eldre sjøfolk eller sjøinteresserte. De var fordelt på si over hele landet, inndelt i distrikter svarende til hirdens inndeling i regimenter. Det var også oppnevnt ledere for de forskjellige distrikter.

Hirdmarinen var en underavdeling av N.S., men sto underlagt Quisling som øverste sjef. Utgiftene til driften av hirdmarinen ble utredet av N.S.-økonomiavdeling gjennom hirdstaben. Dessuten ble det yttet en del private bidrag.

Øvelsesmateriellet som hirdmarinen benyttet, besto av en del seilbåter, lystseilere, som vi hadde fått utlånt av det tyske sipo, på forskjellige steder langs kysten. Dette var de antagelig båter som tidligere var blitt beslaglagt av sipo, og de ble ikke beslaglagt fordi hirdmarinen skulle få dem.

Jeg sluttet som sjef for hirdmarinen etter eget ønske den 17. november 1943. Som grunn for min entledighets-søknad ga jeg opp at jeg måtte overta gården heime, da min bror skulle reise til fronten.

Diraktør Hjalmar Steenstrup sen. var min fetter.

Da jeg kom tilbake fra fronten i slutten av februar 1942, fikk jeg greie på at han var arrestert av det tyske Siro for ca. et halvt år siden. Jeg satte meg fore at jeg skulle forsøke å hjelpe ham. I den anledning søkt jeg og fikk foretrede for Rediess. Av ham fikk jeg imidlertid ikke noen ordentlig greie på hvordan saken sto. Jeg hadde på forhånd hørt at Steenstrup's sak var meget alvorlig, og at han sannsynligvis ville bli skutt. Kort tid etterpå gjorde jeg igjen et forsøk på å snakke med Rediess, men ble av hans adjutant henvist til Fehmer. Jeg fikk snakke med Fehmer, og av denne fikk jeg greie på hva Steenstrup var anklaget for, og at hans sak var meget alvorlig. Jeg ba Fehmer om at Steenstrup måtte bli sluppet fri igjen, og at min fetter, kaptein Henrik Brun, og jeg skulle garantere med våre liv for at han ikke i fremtiden skulle gjøre noe galt. Fehmer avslo å ta imot vår garanti. Steenstrup ble ikke sluppet fri, og satt i fengselet helt til krigens slutt. Jeg gjorde alt jeg kunne for å forsøke å hjelpe ham, og jeg snakket flere ganger med minister Fuglesang for å få ham til å forsøke å oppnå noe. Jeg tror også at Fuglesang gjorde hva han kunne.

Jeg vet ikke sikkert om mine henvendelser for å hjelpe Steenstrup har hatt noen betydning, men jeg mener at dette har gjort sitt til at han ikke ble henrettet.

Jeg mener at Fehmer vil kunne uttale seg nærmere om denne saken, og jeg vil også gjerne at han skal bli avhørt om dette.

Omrent samtidig med det som er nevnt ovenfor, fikk jeg en henvendelse fra skoleskipskaptein Frederiksen, korten, om jeg ville hjelpe ham for å få benådet hans sønn, løytnant Edvard Fraser, som var blitt drept til døden av den tyske marinekrigsrett. I den anledning skrev jeg et brev til minister Fuglesang, som igjen gjorde henvendelse til Quisling. Resultatet ble imidlertid at han ble benådet. Fraser ble satt i konsentrasjonsleir i Lysland, og er kommet tilbake til Norge etter kapitulasjonen.

Først noe etter kapitulasjonen har jeg fått kjennskap til at også minister Stang skal ha arbeidet for å få benådet Fraser.

Opplest og vedtatt.

Bertel Brun. (s)

Henry Lie. (s)
politikonstabel.

Hamar, den 30.mai 1945. 3.

R A P P O R T
til
Hamar Politikammer

Avgitt av: politikonstabel Henry Lie.

Angår: Bertel Brun, f. 12/9-05, Stange, -
Lardssvik.

Avhørt på Hamar kretsfengsel, den 31.mai 1945,
Bertel Brun, f. 12/9-05 i Levanger, døpt i Levanger, og konf. i Hamar kirke, g.n. foreldre major Jacob Brun og hustru Hjørdis, f. Dehli, Löytnant i marinen, bop. Saxlund gård, Stange, gift, forsørger hustru og et barn, ingen formue, inntekt etter siste skattelikh. da. kr. 6000,- tidligere ustraffet, ble foreholdt saken og sin rett til å nekte å avgi forklaring for politiet, sa seg villig dertil, forklarte:

Jeg har gjennomgått Marinens sjøkrigsskole fra 1924 til 1929 og er offiser fra 1927. Fra 1.januar 1930 har jeg vært fastlønnet offiser i marinen. Da krigen brøt ut i Norge i 1940, var jeg beordret som nestkommanderende ved Marinens flystasjon, Kristiansand. Jeg hadde fått sykepermisjon noen dager før 9.april 1940, antagelig 5. eller 6.april, på grunn av nervene, og at jeg var sterkt nedfor på den tiden.

Da innvasjonen kom den 9.april 1940, meldte jeg meg straks samme morgen for sjefen ved flystasjonen, kaptein Eliassen. Jeg deltok da i tjenesten ved flystasjonen i vel en uke under evakueringen til Bjukan. Sjefen for flystasjonen fant da ut at han ikke hadde noe mere bruk for meg, idet det ved flystasjonen var bare 2 fly tilbake. Jeg ~~xxxx~~ ~~så~~ ~~kik~~ ble da dimmitert og fikk fortsette min sykepermisjon. Jeg reiste så tilbake til Kristiansand igjen, men på vegen tilbake ble jeg tatt tilfange av tyskerne og satt først i fangenskap i Kristiansand, seinere på Grini.

Noen dager før kunngjøringen kom om at krigsfangene skulle frigis, ble jeg overført til Det militære sykehus i Oslo. Straks etter den kunngjøringen kom, bad jeg om å slippe ut av sykehuset for at jeg kunne reise heim til Stange. Dette fikk jeg da lov til. Det var på grunn av forholdene på gården jeg bad om å få komme heim. Gården stod da uten bestyrer, og det var ingen av familien til å ta seg av gården.

Jeg har ikke vært medlem av N.S. før 9. april. Den 16. mai 1940 meldte jeg meg frivillig som medlem av N.S. og har siden stått som medlem av partiet. Jeg har betalt kontingent hele tiden.

Jeg trodde den gangen at tyskerne helt sikkert ville vinne krigen, og jeg mente derfor at det gjalt for oss å stå på en best mulig fot med tyskerne. Hitlers proklamasjon, hvori han lover at tyskerne skal trekke seg ut av Norge ved krigens slutt, har i det hele vært grunnlaget for hele min opptreden under okkupasjonstiden. Jeg kan i så henseende henvise til en brosjyre for Hirdmarinen som jeg gav ut i 1942, samt et foredrag om Hirdmarinen oppgaver som jeg skrev i 1943. Jeg har eksemplarer av begge disse liggende heime på Saxlund.

Jeg har yttet kr. 50, til Frontkjempærkontoret, samt kr. 50,- til Hirdmarinen. Men har ellers ikke støttet N.S. eller organisasjoner knyttet til N.S. økonomisk.

Jeg var medlem av rikshirden fra sommeren 1940 til 5. mai 1942. Jeg var da rikshirdleder for Hedmark til jeg reiste som frivillig til Waffen SS. og deltok i kampene på østfronten. Jeg meldte meg til Waffen SS i slutten av januar 1941. Under kampene mot russerne på østfronten, gjorde jeg tjeneste som Obersturmführer. Jeg kom tilbake fra fronten i slutten av februar 1942, og ble da dimmitert fra Waffen SS. Fra 1. april 1942 gjorde jeg tjeneste som adjutant hos ministerpresident Quisling, og jeg innehadde denne stilling i ca. 1 år.

Da Hird

Da Hirdmarinen ble opprettet, den 5.mai 1942, ble av Quisling utnevnt til leder for denne. Denne stilling innehad jeg til midten av november 1943. Fra denne tid har jeg bestyrt farsgården, Saxlund gård i Stange.

Mens jeg var adjutant hos ministerpresidenten fikk jeg utbetalt kaptains lønn pluss et adjutanttillegg på 100,- kroner måneden. Etter at jeg sluttet som adjutant og bare inneha stillingen som leder av Hirdmarinen, ble adjutanttillegget strøket og jeg fikk i stedet et representasjonstillegg på kr. 100-150,- pr mnd. Jeg har siden jeg ble adjutant hos ministerpresidenten, hatt berettigelse på pistol. Denne pistolen, sammen med 2 håndgranater ble avlevert til Mil.org. da jeg ble arrestert heime på Saxlund, den 10/5-d.å. Jeg hadde også en Colt-pistol, dal.11,25. Denne kastet jeg i enden på gårdsplassen heime et par dager før jeg ble arrestert,-sammen med en del ammunisjon. Det er meget løs bunn i dammen, og jeg tror det vil bli meget vanskelig å få tak i pistol-en igjen. Jeg har ikke hatt andre våpen, og jeg har ikke gjemt bort noen på annen måte.

Jeg har hatt min egen private radio utlevert under krigen. Den står heime på Saxlund. Jeg har ikke fått utlånt noen radio på N.S. kontoret i Hamar.

I 1940 anmodet jeg lensmennen Oppegård i Stange om å undersøke en sak som bestod i at fru Ilseng, Stange, skulle ha kommet med et falsk rykte om N.S. Lensmannen undersøkte saken, men det visste seg at det ikke var noe å bry seg om. På annen måte har jeg ikke angitt noen eller anmeldt noen, hverken til Gestapo.,Stapo. eller andre.

Som bestyrer av Saxlund gård leverte jeg sommeren 1944, uten påbud fra forsyningsnemnda eller andre myndigheter, grønnsaker for et beløp av ca. kr. 3000,- til Wehrmacht. Jeg fikk betalt bare vanlig maksimalpris for varene. Jeg har også levert en del halm til Wehrmacht utenom det som er rekvirert, men jeg kan ikke huske for hvor stort beløp. Eller

Ellers har jeg ikke levert noe av gårdens produkter til tyskerne, utenom det som er blitt rålagt.

Jeg erkjenner meg ikke skyldig i landsforederi og erkjenner meg ikke straffeskyldig for det.

Jeg satte meg ikke til motverge under arrestasjonen, og jeg har ikke på noen måte tenkt å unndra meg en eventuell straffeforfølgning. Jeg tør derfor anmode om, hvis det er mulighet for det, å bli løslatt mot meldepåikt. Det er no ingen bestyrer heime på gården, og det er meget god bruk for meg heime.

Oppløst og vedtatt.

Bertel Brun.

Henry Lie
politikonstabel.